

Azərbaycan Silahlı Qüvvələri—96

Heydər Əliyev və ordu quruculuğu

Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra ölkəmiz hərbi sahədə ciddi böhranla üzləşdi. Nizami orduya malik olmayan Azərbaycanın qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri Qarabağ uğrunda gələn döyüslərdə vəziyyəti nəzərə almaq idi ki, bu da çox çətinliklə həyata keçirilirdi. Ordunun maddi-texniki təminatı problemlərlə müşayiət edilirdi. Könüllü batalyonlardan nizami orduya doğru ilk ciddi addımlar atıldı. Qismən hərbi səfərbərlik və orduya çağırış işi yolu na qoyuldu. Ölkəmizdə peşəkar ordu quruculuğunun əsası isə 1993-cü ilin sonlarında qoyuldu. Məhz həmin vaxtdan ordu quruculuğuna elmi prinsiplər yanaşıldı, silahlı qüvvələr pərakəndəlikdən xilas oldu, ordudakı siyasıləşmə aradan qaldırıldı. Heydər Əliyev hakimiyyəti dövründə həm Prezident, həm də ali baş komandan olaraq ordunun qüdrəti olmasına diqqəti yönəltdi.

Heydər Əliyevin zəkası bütün sədləri yararaq və qarşıya çıxan heç bir çətinliyə baxmayaraq Azərbaycanı olduqca mürəkkəb zamanın dal-

ğaları arasından salamat çıxarıb ona həm bölgədə, həm də dünyada layiqli yer qazandırmışdı. Xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev müasir müstəqil dövlətimizin qurucusu olmaqla yanaşı, həm də qüdrəti Azərbaycan ordusunun yaradıcısidir.

Prezident Heydər Əliyevin 22 may 1998-ci il tarixli sərəncamına əsasən Əlahiddə Azərbaycan Respublikası Ordusunun yarandığı gün—26 iyun Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələr Günü elan olundu. Hazırda hər il butarix rəsmi dövlət bayramı kimi qeyd edilir. Milli Ordumuzun şərəfli bayramının qeyd olunması Heydər Əliyev Mərkəzinin diqqətindən yayılmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrinin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev çıxışlarının birində demisdir ki, müstəqil, müasir ordu yaradılması Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqı qarşısında ən böyük tarixi xidmətlərindən biri olmuşdur.

**Xəyalə İSAYEVA,
Heydər Əliyev
Mərkəzinin direktoru.**

Ötən əsrin əvvəllerində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin uğurlu addımlarından biri Milli Ordunun yaradılması oldu. 1917-1918-ci illerdə erməni təcavüzünün güclənməsi Azərbaycan türklərini fiziki cəhətdən məhv olmaq təhlükəsi ilə üz-üzə qoymuşdu. Yaranmış vəziyyət təcili olaraq ordu quruculuğuna başlamağı tələb edirdi. 1918-

dən Azərbaycana hərbi yardım edir, eyni zamanda general Nuru Paşanın rəhbərliyi altında beşinci piyada diviziyasını dəst ölkəyə göndərir. Çox keçmədən general Əlağ-a Şıxlinskiin başçılıq etdiyi Müsəlman Milli Korpusu əsasında Qafqaz İsləm Ordusu təşkil edilir. Nuru Paşanın rəhbərlik etdiyi Qafqaz İsləm Ordusuna türklərdən və azə-

ortalardan sentyabrın 15-dək qanlı döyüşlər gedir.

Bu döyüşlərdə Qafqaz İsləm Ordusundan və yerli könnüllü dəstələrdən dörd min-dən sox əsgər və zabit şəhid olmuşdu. Bakı şəhəri azad edilərkən minlərlə erməni, rus, gürcü, ingilis və müxtəlif millətlərdən olan işgalçi əsgər və zabit əsir götürülmüşdür. 1918-ci il Qafqaz İsləm Ordusu və Azərbaycan Milli Ordusunun birliliyi və qəhrə-

Milli Azərbaycan Ordusunun yaranması dövrün tələbi idi

ci il 26 iyun tarixli fermanla Azərbaycan Milli Ordusunun yaradılmasına başlandı. Avqustun 1-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin Hərbi Nazirliyi təsis edildi. İstedadlı artilleriya generalı Səməd bəy Mehmandarov hərbi nazir, general leytenant Əlağ-a Şıxlinski nazir müavini təyin edildi. Qısa zaman çərçivəsində bu iki şəxsiyyətin gərgin səyləri ilə Azərbaycan Ordusu yaradılır, silahlı qüvvələrin təşkilinə başlanılır, ordunun cəbhəxanası və çoxminlik qoşunu formalaşır. Lakin Rusiya Azərbaycanın müstəqilliyi ilə razılaşmadı. Odur ki, ölkədə vəziyyət getdikcə gərginleşirdi. Kommunist diktatürü Azərbaycandakı milli oyanış hərəkatını boğmaq istəyirdi. Cənubi Qafqazdakı vəziyyəti anbaan izleyən və qardaş Azərbaycandakı gərgin durumu görən Türkiye hökuməti vaxt itirmə-

baycanlılarından ibarət çoxsaylı əsgər və zabit daxil olur. Paşanın rəhbərlik etdiyi ordunun ilk hədəfi bolşevik-dashnak hərbi qüvvələrindən və digər işgalçılardan Bakını azad etmək idi. Yenice formalaşmağa başlayan ordunun sıxlıqlarını aradan qaldırmak, düşmən qüvvələri ilə nisbətdə üstünlük yaratmaq üçün Fətəli Xan Xoyskinin rəhbərlik etdiyi Milli hökumət bir sıra tədbirlər həyata keçirməye başlayır. Hərbi çağırış haqqında qərar qəbul edilir, 19 yaşına çatmış gənclər səfərberliyə alınır.

Cümhuriyyətin yaranmasından bir neçə ay keçsə də ölkənin paytaxtı Bakı işgalçılardan əlində olduğundan hökumət Gəncədə fəaliyyət göstərirdi. Odur ki, Azərbaycan Milli Ordusu və Qafqaz İsləm Ordusu paytaxtı işgalləndən azad etmək üçün qanlı döyüslərə başlayır. İyunun

manlığı nəticəsində Bakı şəhəri işğaldən azad olunur. Bu hərbi birləşmələr Muğanda və Əsgəranda milli hökumətə qarşı baş vermiş qiyamları yatırmaqdə yüksək səriştəlilik göstərdi.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti cəmi 23 ay mövcud olmuşdu. O, süqut etdikdən sonra bolşevik hökuməti Milli Ordunu ləğv etdi, onun rəhbərlerinin əksəriyyəti gülləndi.

Məlum aprel işğali nəticəsində Azərbaycanda qurulan bolşevik rejiminin ömrü 71 il olsa da, xalqımızın qəlbində yaşayan azadlıq atəşini, milli mənliyini, siyasi müstəqilliyini unutdurmağa müvəffəq olmuşdu. 1991-ci ildə yenidən müstəqilliyə qouşan Azərbaycan bu tarixi zərurəti yenidən dərk edərək ilk növbədə ordusunu yaratmağa müvəffəq oldu.

Aslan CƏLİOV.

Uğurlar olsun, Azərbaycan!

(Əvvəli 5-ci səhifədə).

1996-cı il 13 iyul tarixinde dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev Avropa Şurasının Baş Katibinin adına məktub yazmış və Azərbaycanın Avropa Şurasına tam hüquqlu üzv qəbul olmaq, digər üzv dövlətlər kimi "İnsan hüquqları və azadlıqları" haqda Avropa Konvensiyasına qoşulmaq arzusunda olduğunu bildirmişdir. Bununla əlaqədar olaraq 1996-ci ilin 11 sentyabrında Avropa Şurası Nazirlər Komitəsinin 573-cü iclasında Azərbaycanın Avropa Şurasına daxil olması, Azərbaycanda demokratiyaya keçid prosesini sürətləndirmək,

dövlətlərarası əməkdaşlıq etmək haqda qətnamə qəbul edilmişdir. Bundan sonra dahi rəhbər Heydər Əliyev bu sahədə ardıcıl surətə Azərbaycan uğrunda geniş işlər görməyə başlamışdır. Bu gün bunun nəticədir ki, Dağlıq Qarabağ üçün geniş məxtariyyət statusu, qəçqinlər və məcburi köçkünlərin öz yerlərinə qayıtmak hüququ, Azərbaycanın Avropada mənafələrini müdafiə sahəsində geniş tədbirlər haqqında sərəncamlar imzalanmışdır.

Artıq 2014-cü ilin may ayından etibarən 6 ay müddətində Azərbaycan Avropa Şurası Nazirlər Komitəsinin sədri funksiyasını daşıması

haqda sənədə imza atmışdır. Bu gün respublikamız mühüm sahələri əhatə edən Avropa Şurasının bir çox sənədlərinin iştirakçısıdır.

Terrorçuluğun, zoraklığın qarşısının alınması, ölüm hökmünün ləğv edilməsi, mətbuat üzərində senzuranın götürülməsi də Avropa Şurasının qəbul etdiyi qərar əsasında həyata keçirilir.

Bu gün tariximizi, milli-mənvi sərvətlərimizi qorumaq muzeylərimizin öhdəsi nə düşür. Xarici ölkələrlə əməkdaşlıq sahəsində muzeylərin əhəmiyyəti xüsusilə böyükdür. Azərbaycanın tarixini muzeydən əldə edən xarici vətəndaşlar vətənimiz

haqqında artıq başqa fikirdəirlər. Onlar Azərbaycanı inkişaf etmiş Avropa ölkələrindən geri qalmadığını vurğulayırlar, genişmiqyaslı, sürtüli inkişafın yüksək nəticə verdiyini qeyd edirlər. Tariximizi gələcək nəsillərə təbliğ etmək, mədəni irsimizi qorumaq baxımından da Avropa Şurası Komitəsi əhatəli formada qərar qəbul etmişdir. 2000-ci il sentyabr ayının 29-dan etibarən respublikamız "Arxeoloji irlərin qorunması haqqında" Avropa Konvensiyasına qoşulmuş və bu sahədə geniş tədbirlər görülmüşdür. Bir muzey əməkdaşı kimi bu sərəncamın qəbuluna ürəkdən sevinirik. Çünkü tariximizin canlı

şahidləri olan abidələrimizi qorumaq, gələcək nəsillərə çatdırmaq hamımızın vətəndaşlıq borcudur.

Ümumiyyətlə, Heydər Əliyevin səmərəli səyi nəticəsində respublikamızın inkişafına müsbət təsir edən və əldə edilmiş yaxşı nə varsa bu gün onun layıqli davamçısı cənab İlham Əliyev tərəfindən qorunur, təkmilləşdirilir, geniş miqyas alır və Azərbaycanımız uğurlu gələcəyə doğru adımlayır. Azərbaycanın bu nüfuzu Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞPA) yaxın günlərdə keçirilən sessiya iclasında bir daha öz təsdiqini tapdı.

**İlhamə SEYİDOVA,
Qəbələ Rayon Tarix-Diyarşunaslıq Muzeyinin
kiçik elmi işçisi.**